

2024-10-30 Nr. NV-2870

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: (TAP-24-1326(2) (24-14083(3))		PAŽYMA DĖI AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 43 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☐ Taip ☐ Ne	Aplinkos ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne		2024-10-16	

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatymo projekto tikslas – nustatyti išimtį biodujoms, kaip jos apibrėžtos Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme, pagal kurią **biodujoms** (įskaitant jų dalį energinių produktų mišiniuose) **netaikomi akcizų tarifai**, taip suteikiant galimybę skatinti biodujų gamybą Lietuvos Respublikoje, siekiant padidinti jų dalį vartotojams tiekiamose gamtinėse dujose ir taip sumažinti poveikį klimato kaitai.

Europos Komisijos 2023 m. gruodžio 18 d. pateiktame atnaujinto Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (toliau – NEKSVP) vertinime (C(2023)9608) nurodoma, kad su esamomis ir papildomomis priemonėmis Lietuva nepasieks 2030 m. nustatyto ŠESD mažinimo tikslo Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose, todėl Europos Komisija rekomenduoja NEKSVP nustatyti papildomas priemones, kad būtų pasiektas nacionalinis ŠESD kiekio mažinimo tikslas – 21 proc. 2030 m. palyginti su 2005 m. Nenumačius papildomų priemonių ŠESD kiekio trūkumui kompensuoti, reikės skirti apie 10 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų (vertinant, kad išigyjamų kompensavimui skirtų kreditų kaina atitiks rinkoje vyraujančią apyvartinių taršos leidimų (toliau – ATL) kainą (1 ATL = 60 Eur) trūkstamas kvotas perkant rinkoje. Šią sumą būtų galima panaudoti darnioms investicijoms, pavyzdžiui, mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams skatinti atsakyti iškastinio kuro arba numatyti finansinės paramos priemones ir paskatas verslui iškastinio kuro naudojimui. Pažymėtina, kad, sumokėjus už trūkstamas kvotas, nebūsime atleisti nuo pareigos įgyvendinti ŠESD tikslus. Prievolė įtraukti naujas priemones išliks, kol bus įgyvendinti ŠESD mažinimo tikslai.

Atsižvelgiant į tai, kad būtina imtis priemonių, kurios užtikrintų efektyvų ŠESD kiekio sumažinimą, siūloma skatinti biodujų gamybą. Pažymėtina, kad biodujas būtų galima maišyti su gamtinėmis dujomis (arba visiškai pakeisti gamtines dujas). Taip būtų galima sumažinti poveikį klimato kaitai nekeičiant esamos gamtinių dujų paskirstymo infrastruktūros.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Akcizų įstatyme nustatyta, kad naftos dujoms ir dujiniams angliavandeniliams (išskyrus gamtines dujas) taikomas 13 Eur už toną produkto tarifas. Pagal Valstybinę mokesčių inspekciją, biodujos, kai jos atitinka gamtinėms dujoms keliamus kokybės ir sudėties reikalavimus, panaudotos kaip variklių degalai stacionariose įrangoje ir šildymui, yra apmokestinamos Akcizų įstatymo 59 straipsnyje taikant nustatytus standartinius ar lengvatinius akcizų tarifus:

- 1) 23,60 Eur už vieną MWh, dujas naudojant variklių degalams stacionariose įrangoje. Nuo akcizų atleidžiamos gamtinės dujos, naudojamos kaip variklių degalai transporto priemonėse;
- 2) 1,08 Eur už vieną MWh, dujas naudojant šildymui (ne verslo reikmėms). Nuo akcizų atleidžiamos gamtinės dujos, tiekiamos buitiniams vartotojams ir paramos gavėjo statusą turintiems asmenims;
- 3) 0,54 Eur už vieną MWh, dujas naudojant šildymui (verslo reikmėms). Kai biodujos atitinka ne gamtinėms dujoms keliamus kokybės ir sudėties reikalavimus, joms taikomas Akcizų įstatymo 39 straipsnyje naftos dujoms arba dujiniams angliavandeniliams nustatytas akcizo tarifas, t. y. 304,10 Eur/t produkto naudojant kaip variklių degalus arba 13 Eur/t naudojant kaip šildymui skirtą kurą.

Įstatymo projekte siūloma:

Papildyti įstatymo 43 straipsnį 6 dalimi ir **nustatyti, kad nuo 2025 m. sausio 1 d. biodujoms nebūtų taikomos pastovioji ir kintamoji akcizo tarifo dalys.**

Taip pat siūloma nustatyti kad centrinis mokesčių administratorius iki 2024 m. gruodžio 31 d. priima įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus (įskaitant lengvatų taikymo tvarką).

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Priimto Įstatymo projekto įgyvendinimas galėtų sumažinti ūkio subjektų, savo veikloje naudojančių energinius produktus, t. y. biudžius, veiklos kaštus. Skatinant biudžių gamybą ir maišyti jas su gamtinėmis dujomis, tikimasi sumažinti neigiamą poveikį aplinkai. Įgyvendinant Įstatymo projektą, bus prisidedama prie išmetamų ŠESD kiekio mažinimo Lietuvoje, Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Paryžiaus susitarimu ir Europos Sąjungos teisės aktais „Fit for 55“ nustatytų ŠESD mažinimo 2030 m. tikslų, įtvirtintų Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje, vykdymo. Biometaną (klimatui neutrali kuro rūšis) galima maišyti su gamtinėmis dujomis (iškastinės kilmės kuro rūšis) nekeičiant esamos infrastruktūros. Valstybinės duomenų agentūros 2022 m. duomenimis, suvartotas biudžių kiekis preliminariu vertinimu sumažino išmetamą ŠESD kiekį 38 tūkst. t CO₂ (suvartotas biudžių kiekis pakeitė atitinkamą gamtinių dujų kiekį). Palyginti su kitomis transporto naudojamomis iškastinėmis kuro rūšimis, šis poveikis būtų dar didesnis.

Poveikis valstybės finansams nedidelis. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 m. Lietuvoje biudžių suvartota 22,8 mln. m³. Paslaugų sektoriuje – 2 mln. m³ (112458 MWh), pramonėje – 10,8 mln. m³ (101212 MWh). Pritaikius gamtinėms dujoms taikomus akcizų tarifus, valstybė preliminariai netektų apie 115 382 Eur.

STEBĖSENA

-

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Įstatymo projektas buvo derintas su visomis suinteresuotomis institucijomis.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Teikiamas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas patikslintas ir su Konkurencijos taryba suderintas Įstatymo projektas. Konkurencijos tarybos nuomone, projektas atitinka valstybės pagalbos požymius, todėl Įstatymo projekte įtraukta neveikimo sąlyga, kol nebus gautas pritarimas iš Europos Komisija. Pranešimas Europos Komisijai bus derinamas su Konkurencijos taryba darbo tvarka.

Esminių nesuderintų institucijų pastabų nebėra.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūlytina Įstatymo projektą svarstyti tarpinstituciniame pasitarime ir Vyriausybės posėdyje.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Šarūnė Navickaitė-Dulaitienė

Ekonomikos politikos grupė, vyresnioji patarėja